

УДК 336.02

Дубич К. В.,

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи, про-
ректор з науково-педагогічної роботи Рівненського інституту ВМУРол
„Україна”*

ОПТИМІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ

*У статті розглядаються питання фінансової політи-
ки держави у сфері надання соціальних послуг. Аналізується
можливість роздержавлення надавачів соціальних послуг та
перепрофілювання на їх реалізацію громадських, благодійних
та комерційних організацій.*

Ключові слова: *соціальні послуги, фінансова політика дер-
жави, громадські, благодійні, комерційні організації.*

*This article deals with the financial policy of the state in the
sphere of social services delivering and analyses an opportunity of
privatization of social services' deliverers and re-profiling of the
non-governmental, charity and commercial organizations to realize
these services.*

Key words: *social services, state financial policy, public,
charity, commercial organizations.*

Постановка проблеми. Формування та проведення ефек-
тивної фінансової політики, невід'ємною складовою якої є
сфера соціальних послуг, стає ваговим підґрунтям у здійсненні
економічних реформ та важливим показником якості держав-
ного управління соціальним розвитком України.

Вітчизняна система соціального обслуговування за остан-
ні роки, незважаючи на зусилля влади на державному та міс-
цевому рівні щодо поліпшення соціально-економічної ситуації
та підвищення рівня життя суспільства, збільшується кількість
громадян і навіть груп населення, які потребують надання соці-
альних послуг [1].

Разом з тим, проблема не вичерпується лише зростанням
чисельності потенційних клієнтів. Гостро постало питання про
розширення спектру соціальних послуг, підвищення їхньої до-
ступності та якості, а звідси і збільшення державного фінансу-

вання на їхнє забезпечення. Саме тому означена проблема потребує дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вивченням основних аспектів та проблем фінансової політики у сфері надання соціальних послуг займалися такі вчені, як С. Синчук, Т. Семіта та С. Слухай. Проте питання роздержавлення у сфері надання соціальних послуг та диверсифікації джерел їхнього фінансування потребує додаткового дослідження.

Мета і завдання дослідження. Метою статті є визначення можливості роздержавлення надавачів соціальних послуг та репрофілювання на їхню реалізацію громадських, благодійних та комерційних організацій.

Виклад основного матеріалу. Наявна система соціального обслуговування, навіть попри її постійне вдосконалення, вже не відповідає сучасним вимогам та інтересам населення. При збільшенні обсягів фінансування показник охоплених соціальними послугами знижується, а навантаження на соціальних працівників збільшується, що призводить до зниження якості соціальних послуг та ускладнення доступу до них громадян.

Тому об'єктивною потребою є формування моделі надання соціальних послуг європейського зразка, розвиток державних і недержавних соціальних служб для громадян, родин, національних спільнот.

Це зумовлює необхідність визначення основних напрямів державної та регіональної політики щодо формування цілісної системи надання соціальних послуг, яка б відповідала потребам населення, забезпечувала б доступність та адресність соціальних послуг, підвищення їхньої якості.

Ефективне управління системою надання соціальних послуг неможливе без проведення відповідних перетворень. Серед першочергових кроків – удосконалення механізмів фінансування та управління соціальними послугами, що передбачає його децентралізацію та посилення ролі місцевого самоврядування, вдосконалення управління видатками на соціальні послуги, модернізацію наявних і запровадження нових соціальних послуг. На особливу увагу заслуговує питання створення ринку соціальних послуг, підґрунтя для якого закладено в Законі України „Про соціальні послуги” [5].

Якість послуг при цьому розглядають як сукупність характеристик, що зумовлює здатність задовольняти встановлені та очікувані потреби. Стандарти якості соціальної послуги – нормативний акт, який визначає вимоги до якості соціальних послуг, встановлюється як еталон сукупності якісних і кількісних

характеристик та процесів, що мають бути забезпечені під час надання послуги [4].

На основі державних мінімальних соціальних стандартів можна визначити реальну мінімальну потребу місцевих бюджетів у коштах, а отже, перерозподілити і закріпити доходи за рівнями бюджетної системи. При розробці державних соціальних стандартів потрібно орієнтуватися не на розмір бюджетних доходів, а на соціальні нормативи, що мають відповідати сучасним уявленням про мінімальний рівень і якість соціальних послуг. Тому в сучасних умовах доцільно забезпечити поступовий поетапний перехід від теперішньої практики фінансування соціальних послуг на основі фактичної мережі, штатів і контингентів бюджетних установ до запровадження вартісних стандартів послуг, розрахованих на споживача послуг, стандартів на душу населення, а також стандартів на основі визначення витрат на одиницю цих послуг.

Нормативи мають бути диференційованими щодо видів соціальних послуг. Фінансування соціальних установ повинно здійснюватися відповідно до кількості громадян, яких вони обслуговують. За допомогою нормативного методу фінансування системи надання соціальних послуг можливо розв'язати наявну нині в Україні проблему нерівної для населення фізичної доступності соціальних послуг[4].

Розробка такого механізму фінансування дасть змогу передавати недержавним організаціям повноваження щодо адміністрування певних соціальних послуг, що надаються окремим категоріям громадян. Участь недержавних організацій у впровадженні окремих програм, як свідчить зарубіжний досвід, сприяє ефективнішому наданню різного роду соціальних послуг, враховує ініціативу та інтереси відповідних соціальних груп населення.

Такий процес можна назвати роздержавленням соціальної сфери та звільненням держави від функцій безпосереднього надавача людині соціальних послуг. Держава поступово перестає бути надавачем багатьох соціальних послуг споживачеві, вона має мінімально втручатися в процес надання соціальних послуг, але максимально чітко визначати правила та суворо контролювати їхнє виконання.

Висновки. Моделі надання соціальних послуг мають бути спрямовані на активне використання можливостей самоорганізації та соціального партнерства в реалізації соціальної політики, на посилення ролі добровільних асоціацій у формуванні та реалізації соціальної політики, на розвиток механізмів са-

моуправління та диверсифікації форм соціального забезпечення. Але щоб політика диверсифікації надання послуг різними соціальними службами (державними, регіональними, громадськими, благодійними, приватними) стала реальністю, потрібна нормативно-законодавча база з усієї сукупності питань запровадження механізму так званого соціального замовлення (надання соціальних послуг недержавними організаціями тим клієнтам, яких направляють державні служби з відповідним відшкодуванням фінансових витрат) [4].

Крім того, щоб механізм вдосконалення запрацював, необхідні деякі аспекти вдосконалення діяльності міністерства праці та соціальної політики, щодо надання соціальних послуг:

- більш активно використовувати свої важелі впливу при формуванні фінансової соціальної політики;

- виділити у пріоритетний напрям роботи методичну функцію, активніше пропагувати і підтримувати впровадження інновацій, сучасних технологій соціальної роботи;

- посилювати кадровий потенціал (серед працівників міністерства недостатньо спеціалістів з професійною освітою зі спеціальностей "соціальна робота", "соціальна допомога");

- налагодити ефективну взаємодію з громадськими організаціями, ставитися до них, як партнерів з реалізації соціальної політики держави;

- реформувати систему контролю за наданням соціальних послуг;

- реформувати систему фінансування і забезпечити рівність можливостей з використання коштів як державними, громадськими, приватними та іншими організаціями, що працюють у сфері надання соціальних послуг;

- удосконалити канали з розповсюдження довідкової інформації людям, що опинилися у складних життєвих обставинах, через запровадження для населення інформаційних кампаній щодо наявних соціальних послуг і установ, які їх надають;

Безумовно, сьогодні існує потреба у наданні та розширенні спектру платних соціальних послуг. Запропоновані механізми певною мірою вирішують ці проблеми, зменшують фінансовий тягар держави у наданні соціальних послуг та покращенні їхньої якості.

Література

1. Синчук С. Соціальні пільги як вид соціального забезпечен-

ня в Україні, Інтернет-видання Юриспруденція on-line// www.lawyer.org.ua.

2. Семіта. Т. Планування соціальних послуг на місцевому рівні. // Соціальна політика і соціальна робота: Український науковий і громадсько-політичний часопис. – № 1(36). – 2007. – ст. 51.

3. Слухай. С. Фінанси стаціонарних установ: потреба в реформуванні. // Соціальна політика і соціальна робота: Український науковий і громадсько-політичний часопис. – № 1(36). – 2007. – ст. 64.

4. Соціальні послуги: як побудувати українську модель на європейських підходах. Проект ТАСІС „Посилення регіональних служб в Україні”. – Київ, 2006.

5. Цілі Розвитку Тисячоліття: України (<http://www.me.gov.ua>)